

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 21CoP/63/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8620201920
Dátum vydania rozhodnutia: 14. 12. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Antónia Kandravá
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2021:8620201920.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Antónie Kandravej a členov senátu JUDr. Elišky Wagshalovej a JUDr. Ingrid Kalinákovej, v právnej veci starostlivosti súdu o maloletého H. N., D. XX.XX.XXXX, bytom pri oboch rodičoch, zastúpený opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny N., dieťa rodičov: matky O.. M. G., D. XX.XX.XXXX, N. XXX XX S. M. XX, právne zastúpenej Centrom právnej pomoci, kancelária Z., Z.. C. XXX, XXX XX Z. a otca N.. F. N., D. XX.X.XXXX, N. XXX XX S.Š. G. XX, o návrhu otca na zmenu striedavej starostlivosti maloletého, o odvolaní otca proti rozsudku Okresného súdu Svidník č. k. 5P/88/2020-35 zo dňa 12.03.2021, takto

rozhodol:

- I. Potvrdzuje rozsudok.
- II. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

I. Predmet konania

1. Otec sa podaným návrhom domáhal zverenia maloletého H. do svojej osobnej starostlivosti, za súčasného uloženia povinnosti matke prispievať na výživu maloletého sumou 30,- eur mesačne, a úpravy jej styku s maloletým každý párný víkend od piatka od 17.00 hod. do nedele do 17.00 hod.

II. Obsah napadnutého rozhodnutia

2. Okresný súd Svidník ako súd prvej inštancie (ďalej aj ako „súd“) napadnutým rozsudkom návrh otca zamietol. Žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov konania nepriznal.

3. Rozhodnutie súd právne zdôvodnil ustanoveniami § 26, § 43 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj ako „Zákon o rodine“), § 38 ods. 1, 2, § 121 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej aj ako „CMP“), § 215 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj ako „CSP“).

4. Naposledy o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému rozhodol Okresný súd Svidník rozsudkom č.k. 4P/87/2017-157 zo dňa 19.02.2019, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 03.12.2019. Maloletý bol zverený do striedavej starostlivosti rodičov, realizovanej v týždenných intervaloch. Zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok budú obidvaja rodičia. Vyživovacia povinnosť rodičov sa neurčovala, prídavky na dieťa a daňový bonus si bude uplatňovať v párnom roku otec, v nepárnom roku matka. Na strane oboch rodičov boli vytvorené vhodné výchovné podmienky, preto sa vytvoril model pre rovnocenný podiel na výchove maloletého.

5. V predmetnom konaní súd vykonaným dokazovaním nemal preukázané, že od poslednej úpravy výkonu rodičovských práv a povinností došlo k zmene pomerov. Maloletý pri výsluchu uviedol, že má rovnako rád mamu, aj svojho otca. K obidvom rodičom má vytvorenú pozitívnu vzťahovú väzbu, neodmieta ani jedného z nich. Je v jeho záujme, aby zostal v striedavej osobnej starostlivosti Naopak, konfrontačné správanie rodičov nie je na prospech maloletého, preto súd dôrazne apeloval na všetky osoby, ktoré majú vplyv na výchovu a starostlivosť o maloletého. Predovšetkým však na rodičov, aby nadradili záujmy a prospech maloletého nad vlastné záujmy.

6. Opatrovníkom navrhované znalecké dokazovanie súd nevykonal, považujúc ho za nepotrebné, zbytočne vystavujúce maloletého traume. Naposledy bolo znalecké dokazovanie vykonávané v pôvodnom konaní pod sp. zn. 4P/87/2017, odvtedy uplynulo iba 15 mesiacov. Zo znaleckého posudku č. X/XXXX, vyhotoveného A. Z. G. dňa 31.07.2018, vyplynulo okrem iného aj to, že maloletý otca hodnotí pozitívne, má ho rád atď. Má rovnako rád aj svoju mamu, hodnotí ju pozitívne, je k nemu dobrá, má ho rada. Maloletý má nastavenú vzťahovú väzbu na obidvoch rodičov pozitívne a rovnako.

7. O trovách konania súd rozhodol podľa § 52 CMP, podľa ktorého žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak. Súd nevidel dôvod, pre ktorý by bolo spravodlivé priznať náhradu trov konania niektorému z účastníkov podľa § 55 CMP.

III. Obsah odvolania otca

8. Proti rozsudku podal odvolanie otec namietajúc nepreskúmateľnosť, arbitrárnosť a odňatie práva na spravodlivý proces. Súd sa žiadnym spôsobom nevyrovnal s tvrdením otca, že maloletý neznáša striedavú starostlivosť v psychickej pohode. Matka neberie zreteľ na rady odborníkov, nemá v úmysle dosiahnuť najlepšie dobro pre maloletého. Počas výkonu svojej osobnej starostlivosti matka nedovolí maloletému telefonovať s otcom, zakázala mu aj hodiny angličtiny, na ktoré ho otec vozil. Všetky tieto okolnosti neprospievajú priaznivému vývinu syna. Z jeho výsluchu je zrejma priama manipulácia zo strany matky, maloletý však preferuje otca. Záujmom dieťaťa nepochybne je, aby bolo v starostlivosti toho rodiča, ktorý uznáva rolu a dôležitosť druhého rodiča a je presvedčený, že druhý rodič je dobrým rodičom. Matka v tomto absolútne zlyháva, preto má otec za to, že sú splnené podmienky na zverenie mal H. do jeho výlučnej osobnej starostlivosti. Súd rovnako pochybil, ak zamietol návrh na nariadenie znaleckého dokazovania. Naposledy bolo znalecké skúmanie realizované v roku 2018, teda pred 3 rokmi, pritom v poručenských veciach môže dôjsť k zmene pomerov i v priebehu okamihu. Majúc tak za to, že od posledného rozhodnutia došlo k zmene pomerov a podmienky na zmenu osobnej starostlivosti sú splnené, navrhol otec napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a rozhodnutie.

9. Ustanovený opatrovník zotrval na návrhu doplniť dokazovanie vypracovaním znaleckého posudku. Od toho posledného uplynula doba 2,5 roka a predpokladá sa, že u maloletého mohlo dôjsť k jeho osobnostným zmenám výchovným pôsobením oboch rodičov vzhľadom na ich konfliktnú a problémovú komunikáciu. Napadnuté rozhodnutia navrhol vrátiť súdu prvej inštancie na nové konanie.

10. V súvislosti so znaleckým dokazovaním navrhol otec znalecké skúmanie maloletého aj rodičov, tiež pozorovanie bezprostrednej interakcie maloletého s rodičmi a vzájomnej konfrontácie rodičov.

11. Podľa vyjadrenia matky v konaní nedošlo k zmene pomerov, teda v žiadnom prípade nie je splnená základná zákonná podmienka na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností. Konania otca považuje matka za pomstu, otec zrejme nevie zniesť rozchod a rozvod. Jeho tvrdenia sa nezakladajú na pravde, sú to iba výmysly. Maloletý sa ani raz nevyjadril, že by chcel byť vo výlučnej osobnej starostlivosti otca. Matka pritom nebráni vzťahu otca s maloletým, v celom rozsahu dodržiava rozhodnutie súdu, odovzdávanie maloletého prebieha bez negatívnych emócií. Otec žiadnym spôsobom nepreukázal, že maloletý trpí výkonom striedavej osobnej starostlivosti. Syn nepotrebuje psychológa ani odborníka, je zdravý, prirodzene sa vyvíja, nemá žiadne problémy v škole, ani v súkromí. Napadnutý rozsudok navrhla matka potvrdiť ako vecne správny.

IV. Hodnotenie odvolacieho súdu

12. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) ako súd odvolací po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“), oprávneným subjektom - účastníkom konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 2 v spojení s § 357 písm. d/, g/ CSP) po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 329 ods. 1 CSP), keď deň vyhlásenia rozsudku bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli súdu a v elektronickej podobe na webovej stránke súdu v ten istý deň, ako sa vyvesil na úradnej tabuli a dospel k záveru, že odvolanie otca nie je dôvodné.

13. Z obsahu preskúmaného spisu je zrejmé, že rodičia nežijú v spoločnej domácnosti, ich vzťahy sú výrazne konfliktné. O úprave výkonu rodičovských práv a povinností k mal. H. súdy v minulosti opakovane rozhodovali. Naposledy rozsudkom Okresného súdu Svidník č. k. 4P/87/2017-157 zo dňa 19.02.2019 bol maloletý zverený do striedavej osobnej starostlivosti rodičov. Tento model starostlivosti reflektoval vhodné výchovné podmienky na strane obdivoch rodičov a pozitívne vzťahové väzby maloletého s nimi. Podaným návrhom otec prezentuje súdu, že maloletý výkonom striedavej starostlivosti trpí. Matka údajne nerešpektuje otca v jeho rodičovskom postavení. Maloletému počas výkonu jej osobnej starostlivosti bráni v kontakte s otcom, navyše, priamo ho manipuluje a odmieta aj spoluprácu s odborníkmi.

14. Súd prvej inštancie zisťoval skutočný stav veci. Vzhľadom na vek a rozumové schopnosti maloletého pristúpil k jeho výsluchu, pričom nezistil vôľu maloletého byť vo výlučnej osobnej starostlivosti otca. Keďže práve na postoji maloletého bol postavený návrh na začatie konania, súd ho zamietol. Ak maloletý má rád oboch rodičov, ktorí sú zároveň ochotní a schopní sa o maloletého riadne postarať, niet v predmetnom konaní zmeny pomerov, ktorá by dôvodila zmenu pôvodného rozhodnutia.

15. V rámci podaného odvolania otec v podstate zotrval na svojich doterajších tvrdeniach o nevhodnosti modelu striedavej osobnej starostlivosti, ktorú maloletý zle znáša. Matka manipuluje s maloletým, preto nad rámec jeho výsluchu navrhuje otec nariadiť znalecké skúmanie, obdobne tak navrhuje aj ustanovený opatrovník. Matka považuje tvrdenia otca za klamlivé, naopak, sama spochybňuje jeho rodičovské kompetencie.

16. Situáciu v rodine nie tak dávno posudzoval odvolací súd v kontexte podaného návrhu otca na nariadenie neodkladného opatrenia. Jeho dôvodnosť bola preskúmaná v konaní vedenom na Krajskom súde v Prešove sp. zn. 21CoPno/10/2021. Rozhodnutím zo dňa 16.09.2021 odvolací súd návrh zamietol, pretože nemal osvedčené, že by zverenie maloletého do osobnej starostlivosti otca bolo v najlepšom záujme maloletého. Problémom striedavej osobnej starostlivosti sa nejavil jej samotný priebeh, skôr len proces odovzdávania maloletého, ktorý vyžaduje súčinnosť rodičov. Keďže tí sú vzájomne negatívne nastavení, maloletý je svedkom hádok, ktoré nepriaznivo vplyvajú na jeho duševný stav. V tomto kontexte ani zverenie maloletého do osobnej starostlivosti otca nebolo podľa odvolacieho súdu spôsobilé odstrániť konfliktné situácie, keďže proces odovzdávania maloletého bude vždy prítomný aj v čase začatia a skončenia styku maloletého s matkou.

17. Na vyššie uvedených skutkových záveroch odvolací súd zotráva aj nateraz. Vzťahy medzi rodičmi sú dlhodobou konfliktné, napokon, vypovedá o tom aj ich konfrontačná rétorika v priebehu súdneho konania. Rodičia sa postavili na opačné strany barikády, pričom niekde uprostred sa ocitol maloletý H. a nepriaznivo to vplyva na jeho zdravý fyzický, duševný a spoločenský vývin. Keďže však jeho najlepší záujem stavia odvolací súd na piedestál hodnôt, situácia v rodine by sa nemala ďalej tolerovať.

18. Výkon, resp. model osobnej starostlivosti možno zmeniť súdnym rozhodnutím, otázne však ostáva, akým spôsobom. Podľa obsahu spisu konfliktné situácie vznikajú najväčšmi pri preberaní a odovzdávaní maloletého medzi rodičmi. Tento proces však bude vždy prítomný bez ohľadu na zverenie maloletého do starostlivosti toho-ktorého rodiča. Aj nerezidentný rodič má totižto právo stretávať sa s maloletým aj niekoľkokrát počas týždňa, čo by len zvýšilo frekvenciu stretnutí rodičov, ktoré by sprevádzali ich hádky. Maloletému by sa týmto spôsobom nijako nepomohlo, práve naopak.

19. Najväčší nedostatok vo výchove maloletého predstavujú samotní rodičia. Neuchopili správnym spôsobom svoje rodičovské kompetencie, za každú cenu presadzujú vlastnú osobnú starostlivosť. Ich

čiasťková spolupráca s odborníkmi pritom ukázala, že za intervencie tretej osoby, účastnej odovzdávania a preberania maloletého, sú schopní tento akt zvládnuť bez zaťaženia maloletého. Odvolací súd v uznesení sp. zn. 21CoPno/10/2021 zo dňa 16.09.2021 apeloval na rodičov, aby navzájom uznávali svoje postavenie v živote dieťaťa. Výraznú zmenu skutočného stavu predstavovala skutočnosť, že od 06.08.2021 bol maloletý v osobnej starostlivosti otca a jeho styk s matkou sa nerealizuje. Odvolací súd jasne definoval svoje vnímanie dôležitosti rodičovského vzťahu, preto od obidvoch rodičov vyžadoval pozitívnu motiváciu maloletého vo vzťahu k druhému rodičovi. Boli upozornení na to, že súd bude sledovať ich správanie a svoje zistenia každopádne vyhodnotí v nadväzujúcom rozhodovaní vo veci samej

20. Pre tento účel si odvolací súd vyžiadal od ustanoveného opatrovníka najnovšiu správu o pomeroch v rodine mal. H.. Bolo zistené, že otec maloletého na styk dostatočne nepripravuje, maloletého drží iba za ruku a nenabáda ho, aby išiel k matke. Ak matka vyzvala syna, aby k nej prišiel pred bránku a dal jej pusu, maloletý predtým pozrel na otca, až tak pristúpil k matke, ktorá ho objala. S maloletým sa matka stretáva len v škole, keďže tam pôsobí ako asistentka. Matka nechce robiť zbytočné problémy, preto jej stretnutia so synom sú krátke a rozhovor je iba formálny. V škole nemajú priestor na to, aby sa mohli kľudne porozprávať. O každom rozhovore vie otec, ktorý jej následne volá a vyhráza sa jej. So synom je matka aj v telefonickom kontakte, tento spôsob komunikácie je však tiež obmedzený, keďže H. jej dvíha telefón iba občas. Matka opakovane uvádzala, že otec ju slovne uráža, vyhráza sa trestným oznámením, a to pred maloletým H.. Je presvedčená o tom, že maloletého manipuluje a navádza proti nej a ostatným členom rodiny. Opatrovník vykonal aj pohovor s mal. H., síce bez prítomnosti otca, ale nie v uzavretej miestnosti, tvrdiac, že v izbe maloletého nie sú dvere, ktoré by sa dali zatvoriť. Rozhovor bol nadviazaný bez problémov, hoci otec maloletému H. predstavil kolíznu opatrovníčku ako „tú zľú tetu“. Maloletý uviedol, že k mame nechce ísť, chce byť s tatíkom. S mamou sa nechce stretávať, pretože na neho stále kričala. Vadí mu, že mama za ním v škole „dolieza“, nechce, aby k nemu chodila. Na otázku, či má telefón a možnosť matke sám volať, odpovedal, že áno, ale jej nevolá, lebo stále ho iba presvedča, aby išiel k nej. H. sa vyjadril, že sa s ňou o tom už nechce baviť. Rodičom bola odporúčaná spolupráca s ambulanciou klinickej psychológie W.. C. S. Z.. Matka síce v jednom prípade sa s uvedenou psychologičkou skontaktovala, ale ďalšia spolupráca sa už nerealizovala. Otec do dnešného dňa nevyužil odbornú pomoc uvedenej psychologickej poradne.

21. V nadväznosti na vyššie uvedené zistenia dospel odvolací súd k záveru, že hoc sa otec prezentuje ako rodič, ktorý hľadá predovšetkým na záujem maloletého a uznáva postavenie matky v živote dieťaťa, jeho faktické úkony tomu odporujú. Od augusta tohto roka je maloletý v jeho osobnej starostlivosti. Vedome sa nerešpektuje právoplatné súdne rozhodnutie o striedavej starostlivosti. Maloletý matku toho času odmieta, nestretáva sa s ňou, takmer spolu ani nekomunikujú. Správanie maloletého vníma odvolací súd ako problematické, spoločensky závažné. Až s odporom odmieta matku ako jednu z najbližších vzťahových osôb, pričom ide v tomto smere o výraznú zmenu v jeho vyjadreniach oproti stavu predchádzajúceho súdneho konania.

22. V poslednom období teda jedine otec výchovne pôsobí na osobu maloletého, pričom jeho vplyv výrazne negatívne ovplyvnil citové väzby maloletého. Otec koná všetko, čo sám u matky považoval za previnenia voči jej rodičovskej zodpovednosti. Maloletého na styk s matkou nepripravuje. Slovné ju uráža, vyhráza sa jej, teda len sťažka možno uvažovať o tom, že matku rešpektuje v jej rodičovskom postavení. Na odporúčanie opatrovníka sa nezúčastnil konzultácií s odborníkom, aj keď potrebu intervencie pretláča celé súdne konanie. Možno sa domnievať, že otec maloletým manipuluje, napokon, potvrdil to aj ustanovený opatrovník, ktorý bol svedkom toho, ako ho otec predstavil maloletému slovami „tá zlá teta“. Nepochybne takéto správanie výrazne vplyva na atmosféru rozhovoru s maloletým, a tým aj vypovedaný obsah. Otec de facto bráni opatrovníkovi, aby náležite zastupoval záujmy maloletého a plnil si tak svoju zákonnú povinnosť.

23. Zhrnúc teda doposiaľ uvedené, spôsob, akým si otec fakticky uzurpoval výkon rodičovských práv a povinností, nezodpovedá prezumovanému záujmu maloletého budovať si citové väzby s obidvomi rodičmi. Pod výchovným vplyvom otca maloletý matku odmieta, aj keď tá má nezastupiteľné miesto v jeho živote. Otec si je dôležitosti matky vedomý, napriek tomu uprednostnil vlastné záujmy pred záujmami dieťaťa, rozhodol sa nerešpektovať právoplatné súdne rozhodnutie. V osobnej starostlivosti matky sa vyskytli nedostatky, keď nie vždy umožnila kontakt maloletého s otcom počas doby svojej osobnej starostlivosti, okrem toho, maloletému radila, ako má pred súdom vypovedať. Za týchto okolností

by sa otec mohol zdať ako preferenčný rodič, empiria však ukázala, že zverenie maloletého do jeho osobnej starostlivosti nie je vhodné. Otec vykazuje všetky nedostatky, ktoré vyčíta matke, len jeho správanie dosahuje vyššej intenzity. V žiadnom prípade odvolací súd nepresvedčil o svojej rodičovskej zodpovednosti, ktorá by mala nakloniť výkon rodičovských práv a povinností na jeho stranu.

24. Obaja rodičia si nevedomujú, že po rozpade rodiny začali byť zahltení vzájomnými konfliktami v zajatí svojich emócií a pre vlastné dieťa sa stali menej dostupnými ako zdroj podpory, pretože sú zaťažení rodičovským konfliktom. Maloletý je zraniteľný a je zaťahovaný do sporu rodičov. Každý rodič by si mal byť vedomý toho, že prioritou záujmu dieťaťa pri rozhodovaní súdu platí okrem iného preto, že dôsledky ignorovania záujmu dieťaťa sa v jeho sfére (v živote dieťaťa, či už v súčasnosti alebo v budúcnosti) prejavujú intenzívnejšie negatívne, ako v živote rodiča ako dospelého človeka; dieťa totiž nie je „hotová“ silná osobnosť, a nie je schopné sa s uvedenou situáciou vyrovnáť, takže často si nesie psychické traumy po celý život.

25. Odvolanie otca považuje odvolací súd za nedôvodné v celom jeho rozsahu. Napadnutý rozsudok bol potvrdený ako vecne správny postupom vyplývajúcim z ust. § 387 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 2 ods. 1 CMP.

26. Striedavá osobná starostlivosť rodičov nie je ideálnym, no najschodnejším riešením situácie v rodine maloletého. Bezodkladne sa ale musí začať opätovne realizovať podľa pôvodného súdneho rozhodnutia. Problematickí sú rodičia a ich vzájomná interakcia, ktorá bude pri inom modeli starostlivosti len početnejšia. Odporúčania opatrovníka sa musia rešpektovať, pretože rodičia skutočne potrebujú odbornú pomoc. Ak k tomu nepristúpia a zároveň z vlastnej vôle nezačnú spolupracovať, ich styk s maloletým bude zakázaný podľa § 25 ods. 3 Zákona o rodine. Ak sa maloletý namiesto pozitívnej motivácie manipuluje, výchovné prostredie rodiča, ktorý tak čini, nemožno považovať za bezpečné. Za situácie, že ani jeden z rodičov nezmení svoje správanie, maloletý im môže byť dokonca až odňatý a umiestnený do náhradnej osobnej, resp. ústavnej starostlivosti.

27. Zohľadňujúc zároveň súčasný skutočný stav dlhodobej absencie kontaktu maloletého s matkou, tiež jeho citovú rozorvanosť v dôsledku výchovného pôsobenia otca, odvolací súd nepovažoval za vhodné pristúpiť k jeho znaleckému skúmaniu. Otec vlastným správaním nepresvedčil odvolací súd o svojich rodičovských kvalitách a jeho výchovné prostredie nepovažuje odvolací súd za záruku zdravého duševného a spoločenského vývinu maloletého. Hoc by sa aj maloletý vyjadril v prospech starostlivosti otca, v kontexte zistených skutočností by názor maloletého musel byť hodnotený v kontexte kritérií podľa čl. 5 Zákona o rodine a v konečnom dôsledku by súdne rozhodnutie nezmenil.

28. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 52 CMP tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania. V preskúmvanej veci odvolací súd súčasne nevzhliadol také okolnosti, ktoré by dôvodili priznať náhradu trov konania niektorému z účastníkov podľa § 55 CMP.

29. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona číslo 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 CSP v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).